

УДК 37.01

Ольга Кравчук,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України,
член УГТ, науковий керівник експериментального майданчика
на базі відділу освіти Ружинської райдержадміністрації*

МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті пропонується проект експериментальної моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання. Модель є інструментом оптимізації та корекції вже функціонуючого змісту, керуванням для розроблення і дослідження процесу реалізації компетентнісного підходу в старшій школі. Вона складається з таких структурних блоків: філософія співпраці, випускник, законодавче забезпечення, науково-методичне забезпечення, людські ресурси, оптимізація навчально-виховного процесу, обмін досвідом, керування, звітність та прийняття рішень.

Ключові слова: *компетентнісний підхід, загальноосвітній навчальний заклад, дидактична система, зміст освіти, модель реалізації компетентнісного підходу, профільне навчання, людина, модернізації освітнього середовища.*

В статтє презентується проект експериментальної моделі реалізації компетентностного підходу в процесі конструювання содержания профільного обучения. Модель является інструментом оптимізації и корекції уже действующего содержания, руководством для разработки и исследования процесса реалізації компетентностного підходу в старшей школе. Она состоит из таких структурных блоков: философия сотрудничества, выпускник, законодательная база, научно-методическое обеспечение, человеческие ресурсы, оптимізація учебно-воспитательного процесса, обмен опытом, управление, отчетность и принятие решений.

Ключевые слова: *компетентностный подход, общеобразовательная школа, дидактическая система, содержание образования, модель реалізації компетентностного підходу, профільное обучение, человек, модернізація образовательной среды.*

The article presents a draft of an experimental model for the in implementation of a competence approach the process of constructing the

content of profile education. The model is a tool for optimization and correction of already existing content, a guide for developing and researching the implementation of the competence approach in high school. It consists of structural blocks – a philosophy of cooperation, a graduate, a legislative base, scientific and methodological support, human resources, the optimization of the educational process, the exchange of experience, management, reporting and decision-making. The implementation of the model will provide solutions to the issues of variation and profiling of training and of the issues of intensification of educational cooperation. It is necessary to further study and develop the educational needs of the population, the mechanisms for assessing and adjusting the competent results of profile training.

Key words: *competence-based approach, the comprehensive school, the didactic system, the content of education, Model for implementing the competence approach, profile training, human, modernization of the educational environment.*

Модернізація освітнього середовища України піднімає питання дидактичного і методичного забезпечення варіатизації та профілізації навчання в старшій школі. Цей процес забезпечується нинішньою освітньою політикою країни¹ [10; 12].

У навчально-виховному процесі оновленої школи необхідна тісна взаємодія науковців і педагогічних колективів з продукування практичних ідей і методик впровадження їх. Кожен педагогічний колектив загальноосвітнього навчального закладу, який опікується укріпленням власного авторитету серед громади і спрямовує свою роботу на виявлення і розвиток обдарованості своїх вихованців, стає міні-лабораторією з дослідження, розроблення і впровадження варіативного змісту профільного навчання. Така нестандартна ситуація-трансформація відкриває нові можливості для педагогічних працівників отримати досвід створення навчальних програм, урізноманітнення власної методичної системи через опанування нових методів і засобів навчання, задоволення вчителями

¹Про старт нової освітньої реформи:

<https://www.youtube.com/watch?v=LmMEVJLX1GY>.

Виступи та інтерв'ю Л. Гриневич про новий Закон України про освіту та нову освітню політику: <https://www.youtube.com/watch?v=CvIicbysfNQ>,

[https://www.facebook.com/UAMON/videos/1813279768698593/\\$](https://www.facebook.com/UAMON/videos/1813279768698593/$),

<https://www.youtube.com/watch?v=QYibuGOeTgo>;

<https://www.youtube.com/watch?v=068g2lhuhwM>, про результати ЗНО-2017:

<https://www.youtube.com/watch?v=gjvc4ifCTSQ>.

Дискусія з політиком і мовознавцем Іриною Фаріон:

<https://www.youtube.com/watch?v=JKjGvw97wNE>,

<https://www.youtube.com/watch?v=Oxd3v1k9iDQ>,

https://www.youtube.com/watch?v=s_TI4olZL_c.

власних потреб у фаховому самовираженні та духовному розвитку.

Про українські перспективи і складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі на науковому рівні заговорили після виходу в 2004 році колективної монографії «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи» [8]. Колектив науковців і практиків презентував результати вивчення зарубіжного досвіду з визначення сутності поняття «компетентнісний підхід» та його використання у формуванні змісту середньої освіти. Тоді ж відбулася перша спроба визначення складових реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. У монографії підкреслювалася необхідність розроблення відповідного змісту і технологій формування ключових компетентностей у школярів.

Про необхідність переходу української традиційної системи навчання на нову дидактичну модель, що передбачає компетентнісний результат у випускників загальноосвітніх навчальних закладів, офіційно було заявлено у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти. Таке рішення обумовлено двома чинниками: 1) намаганням синхронізувати освітню систему в країні відповідно структури та ідеології західноєвропейської системи [7–9; 12] – це політична складова, яка на думку ініціаторів та розробників має створити умови для легкого входження наших робітників і молоді у трудовий простір Європейського Союзу, тобто забезпечити їм можливість конкурувати і витіснити з ринку праці корінне населення «старої» Європи; 2) необхідністю підвищити якість навчально-методичної роботи і, як наслідок, підвищити рівень навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти визначено, що «компетентнісний підхід – спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності». Головне завдання компетентнісного підходу сформульовано так: «Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей». У документі також подано перелік цих компетентностей і подається офіційний словник компетентнісного підходу².

Продуктивним продовженням піднятої теми став методологічний семінар в НАПН України «Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації» [7]. Учасники семінару презентували

²Державний стандарт базової і повної середньої освіти (далі – Державний стандарт) визначає вимоги до освіченості учнів і випускників основної та старшої школи, гарантії держави у її досягненні. Остаточний варіант документу з виправленнями та доповненнями див. на сайті Верховної ради України: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/24-2004-п>

результати наукової рефлексії змісту ключових і предметних компетентностей, результати застосування компетентнісного підходу до формування певних якостей особистості та отримання якісних результатів у навчанні. У результатах досліджень описувалися такі компетентності: лінгвістична, емоційна, інформаційно-комунікативна, полікультурна, соціальна та інші предметні компетентності. Також піднімалися питання впровадження компетентнісного підходу в позашкільній освіті, але алгоритму впровадження компетентнісного підходу в старшій школі не було оприлюднено.

Таким чином, розроблення нових моделей навчання і виховання підростаючого покоління (зокрема таких, що зорієнтовані на компетентнісний результат), забезпечення їх відповідним до державного і громадського замовлення змістом є актуальним завданням не тільки психологів освіти і дидактів, а і педагогічних колективів.

Нині вже можна стверджувати про запуск Концепції нової української школи, яка спрямовується на компетентнісний результат, але загальної дидактичної моделі її ще не існує – це експеримент. Яку б ідею чи філософію ми не заклали у дидактичній моделі, вона може реалізуватися тільки у матеріальній формі змісту навчання. Для старшої школи це нове інноваційне завдання. Успішність розв'язання його залежить не тільки від усталених умов, але і від багатьох зовнішніх факторів, які разом можна висвітлити та об'єднати в моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання.

Долучаючись до сучасної дискусії та на основі аналізу практики навчання в загальноосвітніх навчальних закладах за останнє десятиліття в статті пропонується проект такої експериментальної моделі. Вона є інструментом оптимізації та корекції вже функціонуючого змісту профільного навчання та керуванням для розроблення і дослідження процесу реалізації компетентнісного підходу в старшій школі.

Розглянемо поняття «реалізація» – це слово походить від французького *realisation* або сучасного латинського *realis* – що означає речовий, дієвий³: 1) здійснення на практиці певних намірів; приведення до виконання поставлених завдань; втілення у життя якихось потреб суспільства або окремих індивідів, задатків та здібностей, планів, ідей, проектів тощо; 2) продаж (відпускання) товарів та послуг з отриманням грошів за них; обмін, перетворення товарів, проектів, цінних паперів тощо у гроші або коштовності; капіталізація майна.

Ми спираємося на перше його значенням, яке має філософське уточнення з позиції теорії пізнання, тобто щось, що мало ідеальну, мисленнєву форму матеріалізується через певну дію у заплановану форму та цінність.

³Узагальнено за словниками тлумачними, економічними, слів іншомовного походження

Явище реалізації передбачає наявність кінцевої мети (те заради чого починається процес матеріалізації), ретельно розробленого плану і чіткого опису результату, який маємо отримати від здійснення наших намірів. Важливою частиною цього процесу є якість людського ресурсу (компетентність, зацікавленість тощо) – вчителів, керівників освіти, фахівців й роботодавців, представників влади. Вони мають інформаційно, методично, законодавчо, технічно ті фінансово забезпечувати фактичне функціонування моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання.

Для реалізації задуму потрібно мати чітке уявлення про стан об'єкту перетворення – тобто потребу і готовність усіх суб'єктів шкільного навчально-виховного процесу до здійснення ідей профільного навчання, місце школи в культурному середовищі громад. Необхідно також мати узгоджену прогностичну модель індивідуальних і суспільно значущих пролонгованих результатів реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання.

Об'єктом розроблюваної моделі є компетентнісний підхід до конструювання змісту профільного навчання. *Предметом* розроблюваної моделі виступає процес реалізації компетентнісного підходу до конструювання змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових. *Метою розроблення* моделі є втілення у шкільну практику теоретизованих та ідеалізованих думок про профільне навчання, яке спрямовується на компетентнісний результат у випускників загальноосвітніх навчальних закладів.

Окрім літературних теоретичних джерел для виконання поставленої мети ми спираємося на досвід навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів різного типу і професійно-технічних закладів та коледжів Києва, Житомирської, Полтавської і Харківської областей. Реальний досвід отримання компетентнісного результату навчання та його оцінки мають авторські школи [1; 2; 4–6], музичні, спортивні, художні, ремісницькі школи, навчання в Малій академії наук. Цей досвід іноді дискусійний з точки зору загально визнаних гуманістичних філософських підвалин особистісно зорієнтованого навчання, але повністю відповідає філософії дитино центризму (В. І. Кремень).

Модель (від лат. *modus* – міра) – у загальному розумінні – є аналогом (графік, схема, знакова система, структура) певного об'єкта (оригіналу), фрагмента реальності, артефактів, витворів культури, концептуально-теоретичних утворень тощо⁴. Корисними для пізнання та зміни педагогічної реальності є використання моделі, яка складається з двох подібних (майже тотожних, еквівалентних, рівних) за структурою і функціоналом систем, що

4 Мороз О. Модель / О. Мороз // Філософський енциклопедичний словник – Київ: Абрис, 2002. – С. 391.

виявляється у логічних відношеннях⁵ (функціях) *рефлексивності*, *симетричності* й *транзитивності* між ними. Одна система є уявною (теоретичною) організаційно-дидактичною системою (часто статичною і закритою), інша – діючим оригіналом на практиці, яку можна простежити, проаналізувати, удосконалити, розмножити (розповсюдити), модифікувати, враховуючи місцеві особливості або зміну вхідних умов (що, з часом, призводить й до змін у першій – уявній системі), тобто є динамічною відкритою системою.

Під час розроблення та реалізації моделі необхідно забезпечити обмін структурованою інформацією моделі про саму себе. Тут застосовується науковий метод моделювання⁶, який дозволяє зняти багато педагогічних помилок, пов'язаних з упровадженням неопрацьованої ідеї у широкомасштабну шкільну практику. Моделювання виступає ефективним засобом наукового дослідження дидактичних явищ тільки при максимально чіткому визначенні подібності та відмінності між двома системами моделі.

Таким чином, загальна модель реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання складається з двох тотожних систем за складом, але за завданням різними: 1) – теоретична система – узагальнюючий образ процесу реалізації компетентнісного підходу для обраного педагогічного явища, вона регламентує основні потреби практики навчання; 2) – максимально тотожна до теоретичної система, але модифікована до реалій освітнього процесу. Між ними встановлюються комунікативні та інші інфраструктурні зв'язки і відношення (якісні, кількісні, сутнісні, причинно-цільові тощо), які забезпечують сталий зв'язок, контроль, корекцію, продукування нових конструктивних ідей для успішної модифікації моделі.

Загальна модель модифікується трьома шляхами:

– *по управлінській вертикалі* (визначений шлях на основі законодавчо затвердженого державного освітнього замовлення);

– *громадсько ініційованим* (прикладом може бути рух авторських шкіл у 90-х роках ХХ століття, який вплинув на зміст навчання інваріантної складової змісту освіти, визначив потребу в широкій варіатизації його, показав творчий потенціал вчительства та різноманіття освітніх потреб окремих регіонів і громад);

– *локального експерименту*.

5 «Відношення – філософська категорія, яка характеризує вид зв'язку речей або властивостей, що визначається сторонами відношення... Основні види відношень: якісні, кількісні, сутнісні (до них належать закони), причинні-цільові... Для людини її зв'язок зі світом постає як усвідомлюване, пізнавальне і змінюване нею відношення, а вся дійсність – як сукупність відношень» (див. Філософський енциклопедичний словник – Київ: Абрис, 2002. – С. 86).

⁶ див. Мороз О. Моделювання / О. Мороз // Філософський енциклопедичний словник. – Київ: Абрис, 2002. – С. 392.

Результати змін мають бути узгодженими на цих трьох рівнях керування.

Для дослідження і організації системного моніторингу таких складних і поліпредметних процесів необхідно перейти в семантичне поле міждисциплінарних синергетичних досліджень⁷.

Метод моделювання широко застосовується у дослідженні дидактичних систем в тісному зв'язку з іншими загальнонауковими методами пізнання – наприклад, системним. Вивчення складних об'єктів пізнання не обмежується побудовою їх моделей, моделюванням процесів, пов'язаних з об'єктом, а для отримання нового сутнісного результату пізнання потрібно застосовувати й інші загальнонаукові та специфічні – відповідні до поставленої мети пізнання – методи, прийоми, засоби, інструменти автоматизація її окремих складових, алгоритми прийняття рішень тощо.

Зміст науково-дослідних моделей, пов'язаних з людськими процесами, залежить від багатьох суб'єктивних або тенденційних факторів, таких як: базова наукова модель світу, в якій виконується дослідження; достовірність вихідних даних дослідження; суспільно-політична ситуація в країні тощо [3; 11].

Серед учених, які й досі мислять (пізнають) в механістичній парадигмі світу, як Національної академії наук України, так і Наукової академії педагогічних наук України, можна зустріти думки, що людські системи можуть бути представлені у формі механічних багатофакторних систем, але це уявлення про світ людини помилкове. Звісно, деякі спільні риси, результати і помилки можна виявити в людській діяльності, їх можна узагальнити, систематизувати, формалізувати і т. і. Людина може на деякий час присвоїти чужі думки, форми поведінки й презентації себе заради певної мети (пізнання, отримання винагороди, ...), але як показують дослідження Тетяни Володимирівни Чернігівської⁸: «Не існує двох однакових мізків! ...

⁷ Синергетика (слово має грецьке походження, що означає який діє обопільно, узгоджено) – напрям і загальнонаукова програма міждисциплінарних досліджень, котрі вивчають процес самоорганізації та становлення нових упорядкованих структур у відкритих фізичних, біологічних, соціальних, когнітивних, інформаційних, екологічних та інших системах. (див. Лук'янець В. Синергетика / В. Лук'янець // Філософський енциклопедичний словник – Київ: Абрис, 2002. – С. 580–581.)

⁸ Т. В. Чернігівська – нейролінгвіст, доктор наук з фізіології і теорії мови, член-кореспондент РАО, Заслужений діяч Вищої освіти та Заслужений діяч науки РФ, професор кафедри загального мовознавства СПбДУ, завідувачка лабораторією когнітивних досліджень та кафедрою проблем конвергенції природничих і гуманітарних наук лабораторією когнітивних досліджень и кафедрой проблем конвергенции естественных и гуманитарных наук СПбДУ. Докладніше з роботами вченої можна ознайомитися на сайті: <http://www.genlingnw.ru/person/Chernigovskaya.htm>

тому, що на Ваших особистих мізках записано Ваше життя!»⁹.

Людина наскільки складна і багатогранна істота, настільки ж надзвичайно індивідуалізоване творіння природи. Про що у концентрованому вигляді свідчить зміст будь-якого філософського довідника або словника. Надбання людської думки, продукти матеріальної праці, факти прояву різних якостей людського Духу та вражаючі феномени людської життєдіяльності – все свідчить про неможливість узагальнити й зневілювати різницю індивідуальностей. *Ми рівні тільки в тому, що ми народжені людьми.* Освічена людина – землянин, усвідомлює, що роздуми про суть себе та суть світу мають відбуватися одночасно як у матеріальному, так і в духовному плані. Спираючись на взірці думки минувшини створюються нові об'ємні твори, які відкривають нові або переосмислюють сталі життєві смисли. Тому і будь-яке дослідження дидактичних систем має мати хоча б елементи міжпредметності, а ще краще, – відбуватися колективом фахівців з різною галузевою спрямованістю – що надзвичайно складно, тому що кожен з науковців має ще і оволодіти новою, ускладненою методологією дослідження.

Дуальність притаманна всім буденним явищам, що пов'язані з людиною. Це широко вживаний метод масової культури, який застосовують до побудови повсякденних уявлень про світ. Людина в сучасному суспільстві виконує одночасно багато ролей, іноді за своєю позицією та змістом прямопротилежних. Кант (22 квітня 1724р. – 12 лютого 1804 р.) у своєму розмірковуванні вказує на автономію та гетерономію волі людини¹⁰, що напряду пов'язано з визнанням моральних норм і джерел цих норм (законів).

Вузькість та механістичність пізнавальних поглядів певного вагомого прошарку суспільства впливають на якість сучасних моральних норм і законів у всіх галузях життя, а сама дуальність унеможливорює гнучкість перетворень, тому що в програмі будь-яких перетворень лежить уявлення людей з тією ж свідомістю про можливі варіанти та інваріанти поведінки.

Фундаментальних досліджень сучасного освітнього простору України, регіональних особливостей культурного середовища, освітніх потреб населення країни з фундаментальними висновками, методиками, рекомендаціями у науковому відкритому доступі нами не знайдено. Оприлюднені деякі дослідження, присвячені окремим питанням сучасної практики учіння і вчителювання в окремих загальноосвітніх навчальних закладах, спрямовані на обґрунтування або рекламування вже існуючої офіційної позиції владних і приватних керівників, що не є достовірними науковими результатами. Тому об'єктивної констатувальної картини сьогодення – як точки відліку для впровадження моделі реалізації

⁹ див. відео «Поколение Гугл»: <https://www.youtube.com/watch?v=W9jhwvxQLQw>

¹⁰ див. «Новая философская энциклопедия. Том 1.» (Москва, 2010. – С. 46)

компетентнісного підходу в шкільний навчально-виховний процес як відкриту суспільно значущу систему – та базових координат для організації наукового і громадського моніторингу результатів навчання за новим змістом в старших класах на сьогодні ще не існує.

Приватні надзвичайно обмежені в часі та фінансах дослідження дозволили виявити деякі важливі для розроблення питання локальні тенденції: незважаючи на факт тотального розповсюдженню засобів масового інформування і зомбування населення країни світовими, олігархічними та іншими деструктивними ідеями, які заперечують розвитку людини як прикраси всього суцього (за визначенням Давида Анахт (Непереможного) – кінець 5-го – початок 6-ого століття)¹¹, формуванню її самосвідомості, укріплення людського Духу, прояву власної волі, – школа, як соціальна інституція, у невеликих населених пунктах України була і залишається культурним фундаментом громад, осередком духовності, колицкою громадянської свідомості; в населених пунктах, в яких закриті школи, спостерігається масова деградація населення у віці від 50 років; керівники сільських громад виявляють некомпетентність у питаннях керування і розвитку територій (відсутня відповідна освіта, а культура радитися з фахівцями – відсутня); селяни проявляють надзвичайно високий рівень конформної поведінки, що розповсюджується і на стиль мислення.

Для прогнозування розвитку соціокультурних подій в суспільстві, як на рівні країни, так і на локальному рівні, необхідно започаткувати дослідження актуальних потреб людей. В нашому випадку – освітніх потреб. Аналіз отриманих результатів дасть уявлення про реальне освітнє замовлення для визначення пріоритетів.

Таким чином, модель реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання має виконувати такі функції: регламентуючу; комунікативно-інформаційну; організаційно-управлінську; ресурсну; прогностичну; оптимізуючу; системну-утворюючу. *Базовим принципом реалізації має стати єдність інваріантної і варіативної складових змісту, що забезпечить створення такої дидактичної системи, яка б виконувала і державне, і громадське освітнє замовлення.*

В управлінні навчальним закладом мають відбутися зміни пов'язані зі створення реальної громадської опікунської ради, яка візьме на себе певні ресурсні зобов'язання і підтримку досліджень, які відбуваються на локальному рівні.

Моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання не можуть бути кризь однаковими, тому що: 1) філософія організації навчання та створення місцевого освітнього середовища мають певні географічні, національні та економічні особливості; 2) потреби і сподівання суб'єктів навчально-виховного

¹¹ див. «Новая философская энциклопедия. Том 1.» (Москва, 2010. – С. 557)

процесу на задоволення освітніх потреб сильно різняться.

Педагогічний колектив, батьківська рада загальноосвітнього закладу, громадська опікунська рада і врешті решт сама громада мають розробити *місцеву модель профільного навчання, спрямованого на компетентнісний результат*, яка стане керівництвом для моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання.

Місцева модель є основою для довгострокового планування освітнього розвитку певного населеного пункту або району. Вона також є вагомою підставою для залучення провідних спеціалістів (науковців НАПН України) для розроблення варіативної складової змісту профільного навчання, спрямованого на компетентнісний результат.

Структура моделі реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових має бути гнучкою і працювати на *отримання якісного особистісно ціннісного та суспільно значущого результату*. Вона може складатися з таких функціональних блоків: 1) блок «Філософія співпраці» – де описуються місце і роль навчального закладу в громаді, принципи взаємодії учасників навчально-виховного процесу, методологічні основи та дидактичні умови реалізації компетентнісного підходу в процесі конструювання змісту профільного навчання; 2) блок «Випускник» – складається з інваріантної і варіативної частин: перша – це загальнодержавні норми поведінки громадянина України, ідеальний образ якостей особистості, сформованих в результаті навчання, спрямованого на компетентнісний результат (ця частина для випускника може слугувати своєрідною інструкцією аналізу якості запропонованого йому освітнього простору та освітніх послуг); друга виписується самим батьками учнів; 3) блок «Законодавчого забезпечення» – від Законів України до місцевих розпоряджень (рішень опікунської ради загальноосвітнього навчального закладів, батьківських зборів окремих класів); 4) блок «Науково-методичного забезпечення» – складає комплексне загальне, інваріантне та варіативне забезпечення, інструменти для конструювання варіативного змісту профільного навчання; 5) блок «Людські ресурси» – чітко визначає міру відповідальності перед країною, громадою, випускником тих, хто забезпечує конструювання та реалізацію змісту профільного навчання, спрямованого на компетентнісний результат; 6) блок «Оптимізації навчально-виховного процесу» – визначає необхідність залучення зовнішніх ресурсів (інформаційних, технічних, методичних, фінансових та ін.), забезпечення умов для фахової перепідготовки вчителів, організації поточного контролю і корекції, організації експертної оцінки якості й підтримки профільного навчання, впровадження автоматизації певних процесів в функціонуванні моделі; 7) блок «Обмін досвідом» – це засоби і події, які забезпечують цей процес як на локальному рівні, так і забезпечення участі в загальній педагогічній дискусії та визнання досвіду;

8) блок «Керування» – де визначені принципи керування, керівна структура і забезпечення керування; 9) блок «Звітності та прийняття рішень» – систематизація результатів управлінських рішень і впровадження компетентнісного підходу, схеми вивчення та реагування на проблемні моменти роботи загальноосвітнього навчального закладу та корекції варіативного змісту навчання.

Для успішного впровадження моделі важливо вчителям відмовитися від міфів, керуватися практиками логічного та критичного мислення і судження, стати джерелом натхнення для учнів і батьків [3; 11]. Важливо розуміти – *те чого ми навчаємо має стати нашим власним надбанням, якістю нашої особистості, якою ми – кожен особисто – буде пишатися.*

Отже, модернізація освітнього середовища – складний, але надзвичайно творчий та перспективний процес. Він сам стає ресурсом розвитку не тільки педагогічних колективів, але й усієї української громади. Кожен учасник навчально-виховного процесу (а профільна школа розширює склад активних суб'єктів цього процесу) – це послідовний дослідник навчально-виховного процесу як мінімум з двох контрольних позицій:

- 1) власної ролі і відповідальності у навчально-виховному процесі;
- 2) члена місцевої громади.

Подальшого розроблення потребують методика вивчення та розвитку освітніх потреб місцевих громад, механізми оцінювання і корекції компетентнісних результатів профільного навчання, дослідження питань продуктивної взаємодії громадськості та науковців в питаннях модернізації освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтов Г. Найти идею. Введение в теорию решения изобретательских задач [Текст] / Г. С. Альтшуллер; отв. ред. А. К. Дюнин. – Новосибирск: Наука, АН СССР, Сиб. отделение, 1986. – 209 с. – (Сер. «Наука и технический прогресс»). – Библ.: С. 208–209.
2. Альтов Г. Творчество как точная наука: теория решения изобретательских задач [Текст] / Генрих Альтшуллер. – Петрозаводск: «Скандинавия» изд. офиц. Фонда Г. С. Альтшуллера, 2004. – 203 с. – Библ.: С. 202–203.
3. Гальперин П. Я. Лекции по психологии: Учебное пособие для студентов вузов [Текст] / П. Я. Гальперин. – М. : Книжный дом «Университет»: Высшая школа, 2002. – 400 с.
4. Гузик М. П. Особистісно орієнтована дидактична система загальноосвітньої школи [Текст] / М. П. Гузик // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні: 1992–2002. – Ч. 1. – Харків: ОВС, 2002. – С. 393–410.
5. Гузик Н. П. Учить учиться: [Из опыта работы учителя химии

- ананьевской средней школы № 2 Одесской области] [Текст] / Н. П. Гузик. – М.: Педагогика, 1981. – 89 с.
6. Ильенков Э. В. Школа должна учить мыслить [Текст] / Э. В. Ильенков. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2002. – 112 с.
 7. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: Матеріали методологічного семінару 3 квітня 2014 року, м. Київ: [у 2 частинах]. Частина 1. / Національна академія педагогічних наук України; [редакційна колегія: В. г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. І. Ляшенко (заст. голови) та ін.]. – К. : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 370 с.
 8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики [Текст] / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К. І. С.», 2004. – 112 с.
 9. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати [Текст] / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 447 с.
 10. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору: монографія [Текст] / В. Г. Кремень; АПН України. – К.: Пед. думка, 2009. – 520 с. – Бібліогр. : С. 504–511.
 11. Психологія індивідуального и групового суб'єкта [Текст] / [ред. А. В. Брушлинский, М. И. Воловикова]. – М. : PerSe, 2002. – 368 с. – Библ.: С. 365.
 12. Стратегії реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики [Текст]. – К.: К.І.С., 2003. – 296 с.